

Den Nordliga dimensionen

Hanna Högberg
Praktik vid North Sweden European Office
Hösten 2011-Våren 2012

Innehållsförteckning

Inledning	3
Bakgrund	4
Den första Nordliga dimensionen.....	5
Den andra Nordliga dimensionen	7
Struktur	10
Partnerskap	11
<i>Miljöpartnerskapet</i>	12
<i>Partnerskapet för hälsa och socialt välbefinnande</i>	13
<i>Trafik- och logistikpartnerskapet</i>	14
<i>Kulturpartnerskapet</i>	15
<i>Den Nordliga dimensionens företagsråd och den Nordliga dimensionens institut</i>	16
Sammanfattning	17
Källförteckning	18

Inledning

Den Nordliga dimensionen kan sägas bestå av två nivåer. Den högre nivån syftar till att rikta EU:s uppmärksamhet på norra Europa samt att utveckla samarbetet, särskilt med nordvästra Ryssland.

I praktiken, på den lägre nivån, omfattar den Nordliga dimensionen partnerskap och annan gränsöverskridande verksamhet som bedrivs i dess område, så som projekt drivna av EU, enskilda länder, organisationer eller andra regionala aktörer.

Detta innebär att den Nordliga dimensionen emellanåt kan vara svår att identifiera, å ena sidan är det vitt spridda projekt över ett stort område som saknar tydlig avgränsning, på kartor brukar det urskiljas som en oval som sträcker sig från Atlanten till Uralbergen och täcker in hela norra Europa. Å andra sidan är det ett politiskt och geografiskt samlingsnamn som täcker i stort sett allt, det kan ses som en del i utvidgningsprocessen för Polen och de baltiska länderna, som en del i det europeiska ekonomiska samarbetsområdet för Norge och Island eller som en del i EU:s utrikespolitik gentemot Ryssland.

Så vad är då den Nordliga dimensionen? Hur har den utvecklats under de senaste tio åren och kommer några förändringar att ske inom den närmaste framtiden?

För att besvara dessa frågor kommer jag först att ge en kort beskrivning av den Nordliga dimensionens uppkomst, följt av en redogörelse för de två första handlingsplanerna innan den Nordliga dimensionen övergick till det permanenta ramdokument som styr samarbetet idag. Därefter följer en mer grundlig redogörelse om den nutida Nordliga dimensionen, dess partnerskap och hur den troligen kommer att utvecklas de kommande åren.

Bakgrund

Första gången begreppet nordlig dimension användes var under de svenska och finska anslutningsförhandlingarna till EU i början av 1990-talet. Syftet att särskilt belysa det faktum att EU var på väg att få två nya medlemsländer med helt andra förutsättningar samt geografiska olikheter och egenskaper jämfört med de länder som redan ingick i den europeiska gemenskapen. EU skulle nu sträcka sig norrut över Östersjön och vidare över polcirkeln där kallt klimat, låg befolkningstäthet samt långa avstånd är gällande. Ett slående exempel på detta är att med Sverige och Finland som nya medlemmar ökade EU:s landyta med 33,3 procent, samtidigt som befolkningen endast ökade med fyra procent (Haukkala 2004, s. 98-100). Ytterligare förändringar och utmaningar som utvidgningen medförde var att EU fick en 130 mil lång gräns mot Ryssland (Hedegaard och Lindström 1999, s. 5), vilken endast skulle öka ytterligare när Polen och de baltiska länderna så småningom anslöt sig till EU.

Med anledning av detta kan det ses som föga förvånande att behovet av en Nordlig dimension konkretiserades första gången av den dåvarande finske premiärministern Paavo Lipponen 1997. I ett brev till EU-kommissionens dåvarande ordförande Jacques Santer uttryckte Lipponen behovet för en sammanhängande och effektiv politik i norra Europa som fokuserade på de utmaningar och möjligheter som återfanns i regionen. Den Nordliga dimensionen skulle omfatta ett område som sträckte sig från Island i väst till Ryssland i öst, samt från Barents hav till Östersjöns södra kuster (Hedegaard och Lindström 1999, s. 5). Det övergripande målet var att den Nordliga dimensionen skulle främja ekonomisk tillväxt, stabilitet och säkerhet. Det sistnämnda målet var huvudsakligen riktat österut och syftade till att stärka det ömsesidiga beroendet och samarbetet mellan EU och Ryssland, samt övriga länder i Österjöområdet (Haglund-Morrissey 2008, s. 205).

Trots det stora geografiska område som inkluderades i det finska förslaget till en Nordlig dimension, samt de föreslagna antal samarbetsområden, ansåg Lipponen att extra resurser från EU inte behövde tilldelas detta. Den Nordliga dimensionen skulle finansieras inom EU:s redan existerande finansieringsinstrument- och program och de

regionala råd, Barentsrådet (BEAC), Östersjöstaternas råd (CBSS), Nordiska ministerrådet (NMR) och Arktiska rådet (AC), skulle agera som plattformar för det nya samarbetet (Hedegaard och Lindström 1999, s. 7).

Lipponens förslag mottogs positivt av Jacques Santer och året efter presenterades en rapport som tydliggjorde de utmaningar som fanns i den Nordliga dimensionens område och för vilka en möjlig EU-politik skulle medföra ett mervärde, så som utvinning av naturresurser, kärnsäkerhet samt transport och kommunikation (Commission of the European Communities 1998, s. 5). Rapporten fastslog även att den Nordliga dimensionen inte skulle vara ett regionalt initiativ begränsat till ett antal medlemsländer, utan samverka med EU:s politik och intressen (Commission of the European Communities 1998, s. 2; Hedegaard och Lindström 1999, s. 4). Medlemmar vid denna tid var EU-kommissionen och EU:s medlemsländer samt partnerländerna Norge, Island, Estland, Lettland, Litauen, Polen och Ryssland. I tillägg till detta hade USA och Kanada observatörsstatus (Moroff 2001, s. 1).

Efter ett godkännande av det Europeiska rådet i juni 1999 blev den Nordliga dimensionen formellt en del av EU:s utrikespolitik som en regional strategi för Östersjöregionen (The Northern Dimension: A Finnish Perspective 2006, s. 12; Haglund-Morrissey 2008, s. 204). Processen från förslag till färdigt beslut avslutades relativt snabbt, vilket troligen kan härledas till att inga nya finansiella instrument eller andra organisatoriska strukturer krävdes eller efterfrågades.

Den första Nordliga dimensionen

Under det finska EU-ordförandeskapet 1999 presenterades den första handlingsplanen för den Nordliga dimensionen (Northern Dimension: A Finnish Perspective 2006, s. 12). Denna angav ett antal punkter där åtgärder under 2000-2003 förväntades ge störst mervärde, vilket omfattade infrastruktur, utbildning, forskning, hälsa, gränssamarbete, gränsöverskridande handel. Särskild fokus lades på miljö- och kärnsäkerhet, kriminalitet och ryska Kaliningrad (Council of the European Union 2000, s. 8; European Council 2000).

Den andra handlingsplanen för den Nordliga dimensionen antogs 2003 och denna gång utfördes inte förarbetet endast av medlemsländerna men även av de regionala råden, BEAC, CBSS, AC och NRM (Heikkilä 2006, s. 20). De utpekade punkterna i denna handlingsplan var likartade de i den första handlingsplanen och innefattade åtgärder inom ekonomi, arbetskraft, miljö- och kärnsäkerhet, gränsöverskridande samarbete samt rättsliga och inrikes frågor, så som internationell brottslighet (Council of the European Union 2000, s. 4-11).

De största förändringarna i den nya handlingsplanen var att Arktis, ett område som EU dessförinnan inte varit särskilt verksam i, pekades ut som ett område som krävde särskilt beaktande (Council of the European Union 2000, s. 13-14), samt formaliseringen av partnerskapssamarbetet. En annan nyhet i den andra handlingsplanen var bestämmelsen om en regelbunden övervaknings- och översynsmekanism vilket skulle genomföras med årliga minister- och Senior Officials-möten med representanter från involverade aktörer (Council of the European Union 2000, s. 16). Den andra handlingsplanen behandlade även den kommande utvidgningen av EU vilket skulle innebära tio nya medlemsländer, varav många var direkt involverade i arbetet med den Nordliga dimensionen.

Under den andra handlingsplanen började intresset och slagkraften hos den Nordliga dimensionen att avta och det var tydligt att samarbetsformerna var tvungna att förändras efter 2006, inte enbart på grund av de tio nya EU-medlemsländerna, men trots att det regionala engagemanget i den Nordliga dimensionen hade vuxit saknades vid denna tid en viss förankring hos några av dess medlemmar. Även, eller möjligtvis på grund av, då en stor del av samarbetet inom den Nordliga dimensionen var riktat mot Ryssland, främst Kaliningrad och de nordvästra delarna, ansåg sig Ryssland inte som en jämlik partner till EU (Heikkilä 2006, s. 20).

Den andra Nordliga dimensionen

Den andra handlingsplanen hade mycket väl kunnat vara den sista för den Nordliga dimensionen. Ryssland verkade inte vara särskilt intresserad av en fortsättning, Polen och de baltiska länderna var engagerad i sin anslutning till EU, så det var mestadels de nordiska länderna som uppvisade intresse i att driva den Nordliga dimensionen framåt. Men entusiasmen kring den Nordliga dimensionen fick ny kraft, inte minst efter ett antal högnivåmöten där politiker och akademiker lovordade de möjligheter och framgångar som de två tidigare handlingsplanerna resulterat i. Exempelvis antog Europaparlamentet en resolution i september 2005 som, bland annat, sade "The Northern Dimension entails both new potential and challenges [...] preventing the emergence of new barriers [...]" (Archer och Etzold 2008, s. 15).

Ett ministermöte i Bryssel 2005 resulterade i nya riktlinjer för den Nordliga dimensionen efter 2006. Ett ryskt engagemang var grundläggande för att den Nordliga dimensionen skulle kunna fortsätta att fungera och verka, så en bekräftelse på det ryska intresset hade sökts i förväg (Heikkilä 2006, s. 22). Med hänsyn till de politiska förändringarna som skett i Europa beslutades det att den Nordliga dimensionen skulle omformas till ett gemensamt och jämbördigt samarbete mellan fyra jämlika parter: EU, samt de tidigare partnerländerna Ryssland, Norge och Island, medan USA och Kanada fortsatte som observatörer (Council of the European Union 2005). Redan vid dess grundande passade den Nordliga dimensionen inte in i EU:s "traditionella" utrikespolitik, då den även riktar sig till EU-medlemsländer såväl som tredje länder. Med den förnyade Nordliga dimensionen, och det gemensamma ägandet av fyra parter, förstärktes denna skillnad ytterligare då det gav icke-medlemsländer en formell möjlighet att påverka EU:s utrikespolitik.

Ytterligare viktiga förändringar var att de tidigare treåriga handlingsplanerna slopades i förmån för ett ramdokument, vilket är ett permanent grunddokument och är i kraft tills vidare, som började gälla efter den andra handlingsplanens slut vid 2006 och som vartefter kan utvecklas och förbättras. För att påskynda genomförandet av det praktiska arbetet inrättades även en styrgrupp för den Nordliga dimensionen (Council

of the European Union 2005). Därutöver beslutades det att den Nordliga dimensionen härnäst skulle utgöra en regional projicering av innehållet i de mellan EU och Ryssland överenskomna fyra gemensamma områdena (Council of the European Union 2005).

Vid ett möte i maj 2003, bestämde EU och Ryssland att utvidga och förstärka sitt samarbete genom att upprätta fyra gemensamma områden baserade på gemensamma värderingar och intressen inom ramen för samarbets- och partnerskapsavtalet mellan EU och Ryssland från 1997. Dessa fyra är: ett gemensamt ekonomiskt område, ett gemensamt område med frihet, säkerhet och rättvisa, ett gemensamt område för samarbete kring yttre säkerhet samt ett gemensamt område för forskning, utbildning och kultur. Under ett ministermöte i Moskva 2005 antogs ett antal färdplaner för utvecklingen av dessa fyra gemensamma områden vilket fastställer de åtgärder som krävs för att göra de fyra gemensamma områdena till en realitet.

De grundläggande dokumenten, ett ramdokument och en politisk deklaration, för den förnyade Nordliga dimensionen antogs under det finska EU-ordförandeskapet 2006. I det nya ramdokumentet fastställdes det att samarbete ska bedrivas inom sex områden, de fyra första punkterna är kopplade till de fyra gemensamma områden mellan EU och Ryssland, medan de två sistnämnda är tagna från den andra handlingsplanen i vilka ett samarbete inom den Nordliga dimensionen kan medföra ett mervärde (Northern Dimension Policy Framework Document, s. 5):

- *Ekonomiskt samarbete.* Vilket, bland annat, inbegriper främjande av handel, infrastruktur, energi, skogsbruk, transport och logistik samt informations- och kommunikationsteknik samt partnerskapet för transport och logistik.
- *Frihet, säkerhet och rättvisa.* Vilket omfattar områden såsom kampen mot organiserad brottslighet, människohandel, illegal invandring och annan gränsöverskridande brottslighet.
- *Yttre säkerhet i fråga om civil krishantering.* I detta samarbetsområde har projekt genomförts som inriktats på, exempelvis, att främja lokalt och regionalt

styre i nordvästra Ryssland samt studera och utvärdera vilka krav den ökande trafiken i Arktis ställer på krisberedskapen (European External Action Service).

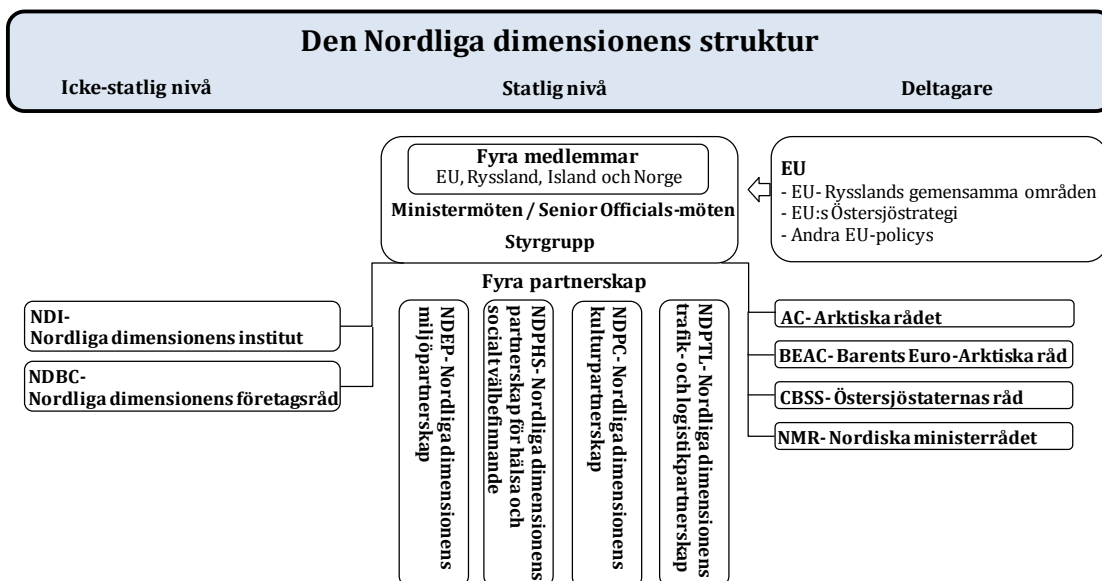
- *Forskning, utbildning och kultur.* Vilket, bland annat, innebär ökat samarbete inom forskning och utbytesprogram, länka samman det kulturella och ekonomiska livet samt större synlighet av regionala och lokala identiteter samt kulturpartnerskapet.
- *Miljö, kärnsäkerhet och naturresurser.* Detta innefattar, exempelvis, områdena sjösäkerhet, skydd av den marina miljön i Östersjön och Barents hav, klimatförändring och biologisk mångfald samt miljöpartnerskapet.
- *Sociala frågor och hälsofrågor.* Vilket omfattar förebyggandet av smittsamma och livsstilsrelaterade sjukdomar, främjande av samarbeten mellan sjukvård och socialtjänst samt partnerskapet för hälsa och socialt välbefinnande.

Till skillnad från de två tidigare handlingsplanerna är inte gränsöverskridande samarbete ett separat samarbetsområde, utan kan ses genomsyra de övriga. Ytterligare förändringar var att de geografiska områden som kräver särskilt beaktande växte från två till fyra för att inkludera Östersjön och Barents hav utöver Kaliningrad och Arktis. Dock ligger det största fokus fortfarande på nordvästra Ryssland (Haglund-Morrissey 2008, s. 207).

Enligt Kalle Kankaanpää (Maj 2012), ansvarig för den Nordliga dimensionen och Östersjösamarbetet vid Europeiska utrikestjänsten, finns det ytterligare projekt än de som nämnts ovan som kan anses stödja den Nordliga dimensionens principer men som numera styrs av andra samarbetsstrukturer, så som Östersjöstrategin eller NMR. Detta beror delvis på att även om ramdokumentet är i ständig förändring och kan användas som underlag lika bra idag som för sex år sedan när det antogs, har de politiska prioriteringarna och samarbetet utvecklats på ett sätt som inte kunde förutspås 2006.

Struktur

Som figur 1 visar styrs den Nordliga dimensionen genom tre nivåer, med representanter från EU-kommissionen, Norge, Island och Ryssland och vid alla dessa möten bjuds andra involverade parter in, exempelvis de regionala råden. Det ramdokument som ligger till grunden för den förnyade Nordliga dimensionen fastställer att ministermöten ska arrangeras vartannat år för att sätta agendan och övervaka implementeringen av ND-politiken. Projekt inom några av de sex samarbetsområdena som nämnts ovan godkänns antingen under ministermöten, eller Senior Officials-möten som anordnas vid behov, men minst vartannat år mellan ministermöten. Med den förnyade Nordliga dimensionen bildades även en styrgrupp mellan representanter från de fyra medlemmarna som möts tre gånger om år för att få en kontinuitet mellan de möten som arrangeras på de högre nivåerna (Northern Dimension Policy Framework Document, s. 6).

Figur 1. Figuren visar en förenklad version av den Nordliga dimensionens struktur med de olika nivåerna, medlemmar samt partnerskap.

De fyra regionala råden är regionernas röst i den nordliga dimensionens politik, de deltar i den Nordliga dimensionens styrgruppsmöten och rådets betydelse i implementeringen av den Nordliga dimensionen har även konstaterats i ramdokumentet för den förnyade Nordliga dimensionen (Aalto, P., Espiritu, A., A.,

Lanko, D., A. och Naundorf, A. 2011, s. 31; Northern Dimension Policy Framework Document, s. 2). Därtill huserar NDPC i NRM:s sekretariat i Köpenhamn samt NDPHS i CBSS:s sekretariat. Då dessa regionala råds geografiska intresseområden, samt en del av deras aktiviteter, delvis överlappar varandra och uppkomsten av andra policys och aktörer, exempelvis den Nordliga dimensionen och EU:s Östersjöstrategi, har det de senaste åren diskuterats om delar av de regionala rådets struktur bör genomgå en förändring eller om vissa aktiviteter bör uppgå i den Nordliga dimensionen. I en rapport publicerad av den Nordliga dimensionens institut menar många av de tjänstemän involverade i de regionala råden att även om det inte finns något övergripande problem med bristande samordning, vilket även fastställdes i de regionala rådets årliga gemensamma möte 2010, så skulle samarbetet främjas av ytterligare koordinering (Aalto et al. 2011, s. 2 och 34).

En prioritering som är fastställd i den Nordliga dimensionens ramverk är att förbättra regional samverkan och undvika dubbelarbete och i linje med detta menar NDI att den Nordliga dimensionen är den mest passande plattformen för detta syfte och rekommenderar att beredningsprocessen för den Nordliga dimensionens agenda bör involvera den mellanstatliga nivån i högre grad (Aalto et al. 2011, s. 35). Ytterligare rekommendationer är att de roterande ordförandeskapen hos de regionala råden bör koordineras bättre för att skapa en mer långsiktig agenda inom de gemensamma intresseområdena (Aalto et al. 2011, s. 3), vilket även stöds av CBSS (Etzold och Gänzle 2011, s. 10).

Partnerskap

Samarbetet inom den Nordliga dimensionen bedrivs i praktiken utifrån fyra partnerskap. Inom partnerskapen förenas politiska riktlinjer, expertarbete och projektverksamhet. I samarbetet inom partnerskapen deltar de fyra medlemmarna, andra EU-länder samt internationella finansinstitut och organisationer. Därtill deltar Kanada i Partnerskapet för hälsa och socialt välbefinnande, samt Vitryssland i Miljöpartnerskapet samt Partnerskapet för transport och logistik (Utrikesministeriet 2011, s. 9).

EU har inte tilldelat en separat budgetpost för den Nordliga dimensionen, istället bygger projektverksamheten och partnerskapen på medfinansiering från EU:s finansiella instrument och program, medlemsländernas nationella budgetar, regionala aktörer, privata sektorn, offentliga myndigheter, den akademiska världen samt internationella finansieringsinstitut, som står för den största delen (Northern Dimension Policy Framework Document, s. 8).

Miljöpartnerskapet

Den Nordliga dimensionens miljöpartnerskap (NDEP) etablerades 2001 och inbegriper frågor som är specifika för regionen, skydd av Östersjön och det arktiska havsområdena samt kärnsäkerhet. Dess syfte är att förstärka och koordinera finansiering för viktiga miljöprojekt inom den nordliga dimensionens område, vilket främst inriktas på Ryssland samt, de senaste åren, Vitryssland (Utrikesministeriet, 2006). Medlemmar i NDEP är de finansiella investeringsinstitutioner som är aktiva i nordvästra Ryssland samt länder som bidrar ekonomiskt till NDEP:s stödfond (NDEPa; b).¹

NDEP:s stödfond, som administreras av Europeiska utvecklingsbanken (EBRD), består av ett miljöfönster och ett kärnsäkerhetsfönster (NDEP a). Enligt Kalle Kankaanpää är EU den största investeraren, följt av Ryssland (Maj 2012). Fonden löper ut 2017 och samarbetar med andra program och projekt inom den Nordliga dimensionens område, bland annat Helsingforskommissionen och Baltic Sea Joint Comprehensive Environmental Action Programme. Inom miljöfönstret kompletterar NDEP EU:s Östersjöstrategi och det finns även ett samarbete med BEAC rörande Barentsregionen (NDEPa).

NDEP:s miljöfönster består av 27 projekt, varav majoriteten av dessa är inriktade på vattenrening längs den ryska Östersjökusten (NDEPd). Dessa projekt delfinansieras av stödfonden i syfte att skapa incitament för investeringar av andra aktörer (NDEPa).

¹ De internationella investeringsinstitutionerna är EBRD, Europeiska investeringsbanken, Nordiska investeringsbanken samt Världsbanken. Övriga medlemmar är EU-kommissionen, Belgien, Kanada, Danmark, Finland, Frankrike, Tyskland, Nederländerna, Ryssland, Sverige och Storbritannien.

Barentsområdet är världens största förvaringsplats av kärnavfall och på grund av dess stora miljöpåverkan finansierar stödfonden projekt inom kärnsäkerhetsfönstret till fullo (NDEPa). Fokus ligger på nordvästra Ryssland och sedan uppstarten har tio projekt påbörjats som är inriktade på att hantera kärnavfallet från den nedmonterade ryska flottan (NDEPc).

Efter tio år är många av de projekt i NDEP:s miljöfönster nästintill avslutade och ett ökat fokus kommer att läggas på energieffektivitet samt förnybar energi och flera projekt kring detta är redan pågående i nordvästra Ryssland, enligt Jaakko Henttonen som ansvarar för NDEP vid EBRD.

Partnerskapet för hälsa och socialt välbefinnande

Den nordliga dimensionens partnerskap för hälsa och socialt välbefinnande (NDPHS) grundades år 2003 i syfte att främja hållbar utveckling i den Nordliga dimensionens område genom att förbättra folkhälsan och socialt välbefinnande, vilket främst inriktas på att bekämpa smittsamma sjukdomar och livsstilssjukdomar, så om HIV/AIDS och alkoholmissbruk, samt att förbättra invånarnas välfärd och livskvalitet genom sunda levnadsvanor (Utrikesministeriet 2006). Medlemmar i NDPHS är EU-kommissionen, nio internationella organisationer samt tio länder (NDPHS 2012b).²

Efter att den nya strategin för NDPHS antogs 2009 bedrivs arbetet med att uppnå dessa mål i fyra expertgrupper som består av representanter från de olika medlemmarna. Varje expertgrupp representerar ett av de tematiska områden som fastställts i strategin för NDPHS: förebyggande av HIV/AIDS och TBC, förbättra tillgången till primärvård, bekämpa arbets- och livsstilsrelaterade sjukdomar samt alkohol- och drogmissbruk (NDPHS 2012a; NDPHS goals, operational targets and indicators 2011). NDPHS driver få egna projekt, däremot har det inom partnerskapet upprättats en databas som koordinerar projekt med tillgänglig finansiering då NDPHS inte har en egen stödfond, partnersök samt kartläggning av genomförda och pågående projekt (NDPHS 2011c;

² De internationella organisationerna är Baltic Sea States Subregional Co-operation, BEAC, CBSS, International Labour Organization, International Organization for Migration, Nordiska ministerrådet, Joint United Nations Programme on HIV/AIDS samt Världshälsoorganisationen. Medlemsländerna består av Estland, Finland, Tyskland, Island, Lettland, Litauen, Norge, Polen, Ryssland och Sverige.

NDPHS 2009d). Sedan starten 2003 har 668 projekt påbörjats och 412 organisationer är involverade i dessa (NDPHS 2009d).

I liket med NDEP är NDPHS engagerat i Östersjöstrategin. Partnerskapet deltog aktivt i utformningen av Östersjöstrategin och ansvarar även för strategins hälsoområde som har överensstämmande prioriteringar som handlingsplanen för NDPHS (NDPHS goals, operational targets and indicators 2011; NDPHS 2012e).

Trafik- och logistikpartnerskapet

Trafik- och logistikpartnerskapet (NDPTL) är det nya flaggskeppet inom den Nordliga dimensionen och grundades 2010. Syftet med partnerskapet är att främja projekt inom gränsöverskridande transportkorridorer, samt vara ett regionalt diskussionsforum för transport- och logistikrelaterade frågor i den Nordliga dimensionens område (WSP 2011, s.9).

Det huvudsakliga målet för partnerskapet är att förbättra transportförbindelserna för att stimulera ekonomisk tillväxt på den lokala, regionala och internationella nivån, vilket uppnås genom att fokusera på ett mindre antal prioriterade transportsträckor som reflekterar de regionala och nationella prioriteringarna (WSP 2011, s. 9). Enligt Kalle Kankaanpää kommer dessa sträckor att ingå i NDPTL:s Regional Network, vilket reflekterar de transportsträckor som ger största möjliga mervärde för den Nordliga dimensionens område, samt antingen ingår i förslaget till det transporteuropiska transportnätets (TEN-T) stomnät eller går mellan två till tre länder. Kartorna över vägarna och järnvägarna som föreslås ingå Regional Network planeras att vara klara under sommaren. Ytterligare mål är att påskynda infrastrukturprojekt i gränsregioner och främja projekt av ömsesidigt intresse genom gemensamma projektförberedelser. Samt att skapa effektiva strukturer för att övervaka implementeringen av projekten inom ramen för partnerskapet och avlägsna icke-infrastrukturrelaterade flaskhalsar, vilket inbegriper harmonisering av signal- och kommunikationssystem inom den Nordliga dimensionens område (Maj 2012).

Partnerskapet består av elva länder³ samt EU-kommissionen och till skillnad från de tidigare partnerskapen är de internationella investeringsinstitutionerna inte fullvärdiga medlemmar, endast observatörer (Memorandum of Understanding).

Enligt Kalle Kankaanpää kommer en stödfond att skapas för detta NDPTL som kommer att finansieras av nationella budgetar, EU samt internationella och nationella investeringsinstitutioner. De sistnämnda är även delaktiga i arbetet med, bland annat, att utvärdera projektförslag samt finansieringsmöjligheter. Reglerna för denna stödfond samt metodologin för projekturvalet till Regional Network kommer troligen att presenteras i slutet av 2012 under ett av NDPTL:s ministermöten samt efterföljande högnivåmöte (Maj 2012).

Då NDPTL är relativt nytt, sekretariatet inrättades 2011, har inga projekt påbörjats, men under 2009-2010 lämnade medlemsländerna in projektförslag. Denna preliminära lista uppgår till 80 projekt (WSP 2011, s. 60-61)

Kulturpartnerskapet

Den Nordliga dimensionens kulturpartnerskap (NDPC) bildades 2009 och syftar till att vara en plattform för dialog och utbyte av erfarenheter samt att sammanföra olika kulturella och kreativa aktörer, finansiella institutioner och offentliga myndigheter (NDPC 2012a; Ministry for Foreign Affairs of Finland 2009, s 8-9). Huvudmål för NDPC är att utveckla ett multilateralt samarbete inom de kreativa och kulturella branscherna inom den Nordliga dimensionens område, öka de kreativa och kulturella branschernas nationalekonomiska betydelse samt att stärka deras internationella konkurrenskraft (Ministry for Foreign Affairs of Finland 2012, s 8-9).

NDPC består av tolv länder⁴ samt EU-kommissionen och till skillnad från övriga partnerskap implementerar inte NDPC projekt, utan avser att främja åtkomsten till finansiering för kulturella och kreativa projekt, vilket sker, bland annat, genom

³ Medlemsländerna är Vitryssland, Danmark, Estland, Finland, Tyskland, Lettland, Litauen, Norge, Polen, Ryssland och Sverige.

⁴ Medlemsländerna är Danmark, Estland, Finland, Tyskland, Island, Lettland, Litauen, Norge, Polen, Ryssland och Sverige.

arrangemang av seminarier och konferenser så som Cultural Forum (NDPC 2012b; NDPC 2012c). NDPC har ingen stödfond och finansiering av projekt sker genom frivilliga donationer av medlemmarna och EU-kommissionens projektunderstöd, i tillägg är NRM en viktig finansiär (Undervisnings- och kulturministeriet).

Under NDPC:s tre år har två projekt inom ramen för partnerskapet redan genomförts, en studie om musikindustrins nuvarande situation i nordvästra Ryssland och en ytterligare studie om nordvästra Rysslands vikingaarv och hur man kan utveckla kulturturismen utifrån detta (NDPC 2012d). Därutöver påbörjades tre ytterligare projekt i slutet av 2011 efter en ansökningsomgång av EU-delegationen i Ryssland, riktad till lokala myndigheter och icke-statliga aktörer (NDPC 2012e).

Den Nordliga dimensionens företagsråd och den Nordliga dimensionens institut

I tillägg till de fyra partnerskapen har även två nya strukturer inrättats, den Nordliga dimensionens institut (NDI) och den Nordliga dimensionens företagsråd (NDBC). Dessa ingår inte i den Nordliga dimensionens officiella struktur, men deltar i Senior Officials-möten som rådgivare angående forsknings- respektive ekonomiska frågor.

Enligt Leysan Aflieva, East Office of Finnish Industries, grundades den Nordliga dimensionens företagsråd 2009 på ett ryskt initiativ och är ett löst sammansatt nätverk av företag, oberoende av deras storlek eller ursprungsland. Syftet med NDBC är att förbättra villkoren för gränsöverskridande handel och investeringar samt att skapa plattformar för erfarenhetsutbyte och dialog mellan de olika ländernas näringsliv. Nätverket består av tio arbetsgrupper vars arbete fokuserar huvudsakligen på områden som transport och logistik, ekologi och skogsindustri som är förenliga med den Nordliga dimensionens samarbetsområden (Maj 2012).

Den Nordliga dimensionens institut grundades 2009 och är ett öppet universitetsnätverk för intresserade högskolor, forskare och forskningsinstitutioner. För närvarande består NDI av 26 universitet från hela EU, varav två av dessa är Lunds universitet och Malmö högskola (NDIa; ND Ib). Enligt Katja Lahikainen, koordinator vid NDI, bedriver NDI främst forskning och utbildning i de områden som är av prioritet för

den Nordliga dimensionen och samarbetar således tätt med de fyra partnerskapen och NDBC (Maj 2012). Ett intressant urval av NDI:s arbete är en studie om de fyra regionala rådens arbete och hur förenligt detta är med den Nordliga dimensionens agenda samt ett pågående projekt, som beräknas vara klart i slutet av 2012, på uppdrag av NDPTL vars syfte är att identifiera tillgängliga finansiella instrument för gränsöverskridande transport- och logistikprojekt (NDIc).

Sammanfattning

När den Nordliga dimensionen etablerades för knappt femton år sedan, som en regional strategi för Östersjöregionen inom EU:s utrikespolitik, var syftet att bemöta de utmaningar och möjligheter som en gräns mot Ryssland skulle medföra. Redan vid dess grundande passade den Nordliga dimensionen inte in i EU:s traditionella utrikespolitik, då den riktades till EU-länder såväl som till tredje länder, och denna skillnad förstärktes ytterligare under 2007 då samarbetet omformades för att ta hänsyn till de politiska förändringar som hade skett, bland annat de baltiska ländernas anslutning till EU. Den förnyade Nordliga dimensionen innebar ett jämlikt samarbete mellan medlemmarna, vilket gav icke-medlemsländer en formell möjlighet att påverka EU:s utrikespolitik.

Regionernas röst och påverkansmöjligheter utgörs av de fyra regionala råden som, förutom att delta i utformningen av samarbetet, bedriver egna projekt som stödjer och kompletterar den Nordliga dimensionen. Därtill har de regionala råden en viktig roll i implementeringen av de fyra partnerskapen, vilket utgör det praktiska samarbetet inom den Nordliga dimensionen. Ser man till dess utveckling är den Nordliga dimensionen i ständig förändring, vilket även gäller partnerskapen. De senaste tre åren har samarbetet utökats till två nya partnerskap och inom ett av dessa, partnerskapet för transport och logistik, kommer mycket att ske under det närmsta året då strukturen för det kommande arbetet bestäms. I tillägg kommer det framgångsrika miljöpartnerskapet att övergå till en tydligare satsning på det aktuella området energifrågor.

Källförteckning

Aalto, P., Espiritu, A., Lanko, D., A. och Naundorf, A. (2011) 'Coherent Northern Dimension', 111028, tillgänglig: http://www.barentsinfo.fi/beac/docs/NDI_Report_28_October_2011_Coherent_Northern_Dimension.pdf [hämtad: 120520]

Archer, C. och Etzold, T. (2008) 'The EU's Northern Dimension: Blurring Frontiers between Russia and the EU North?', *NORDEUROPAforum*, 1, tillgänglig: <http://edoc.hu-berlin.de/nordeuropaforum/2008-1/archer-clive-7/PDF/archer.pdf> [hämtad: 120402]

Commission of the European Communities (1998) *Northern Dimension for the policies of the Union*, COM(1998) 589 final, tillgänglig: <http://aei.pitt.edu/3360/1/3360.pdf> [hämtad: 120405]

Council of the European Union (2000) *Action Plan for the Northern Dimension with external and cross-border policies of the European Union 2000-2003*, 9401/00, tillgänglig: http://www.ndphs.org/internalfiles/File/Strategic%20political%20docs/1st_ND_Action_Plan.pdf [hämtad: 120408]

Council of the European Union [2005] *Joint Press Release on the IV Northern Dimension Ministerial Meeting, held in Brussels on 21 November 2005* [pressmeddelande], 21 november, tillgänglig: <http://register.consilium.eu.int/pdf/en/05/st14/st14701.en05.pdf> [hämtad: 120420]

European External Action Service, *Northern Dimension Information System 2010: Civil protection* [online], tillgänglig: http://eeas.europa.eu/north_dim/nis/2010/index_en.htm [hämtad: 120510]

Haglund-Morrissey, A. (2008) 'Conceptualizing the "New" Northern Dimension: A Common Policy Based on Sectoral Partnerships', *Journal of Contemporary European Studies*, 16(2), s. 203-217, tillgänglig: Taylor & Francis Online [hämtad: 120401]

Haukkala, H. (2004) 'The Northern Dimension: A presence and four liabilities?', i Dannreuther, R., eds., *European Union Foreign and Security Policy: Towards a Neighbourhood Strategy*, London: Routledge, s. 98-116

Hedegard, L. och Lindström, B. (1999) 'The Northern Dimension, Russia and the Prospects for NEBI Integration', i Hedegard, L. och Lindström, B., eds., *The NEBI Yearbook 1999: North European and Baltic Sea Integration*, Berlin: Springer Verlag, s. 3-31

Heikkilä, M. (2006) *The Northern Dimension*, Ministry for Foreign Affairs of Finland [online], tillgänglig: <http://www.ndphs.org/?database,view,paper,24> [hämtad: 120415]

Memorandum of Understanding [online], tillgänglig: http://www.ndptl.org/c/document_library/get_file?folderId=10722&name=DLFE-402.pdf [hämtad: 120405]

Ministry for Foreign Affairs of Finland (2012) 'Northern Dimension', tillgänglig: [http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=15579&contentlan=2&culture=en-US_\(Klicka: The Northern Dimension brochure\)](http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=15579&contentlan=2&culture=en-US_(Klicka: The Northern Dimension brochure)) [hämtad: 120407]

Moroff, H. (2001) 'A Northern Dimension for EU policies', *Russian Regional Perspectives Journal*, 1[1], tillgänglig: <http://www.iiss.org/programmes/russia-and-eurasia/russian-regional-perspectives-journal/rrp-volume-1-issue-1/a-northern-dimension-for-eu-policies/> [hämtad: 120405]

NDEPa, *Overview* [online], tillgänglig: <http://www.ndep.org/home.asp?type=nh&pageid=5> [hämtad: 120315]

NDEPb, *NDEP partners* [online], tillgänglig: <http://www.ndep.org/partners.asp?type=nh&pageid=10&cont=partcon&show=links> [hämtad: 120315]

NDEPc, *Nuclear safety projects* [online], tillgänglig: <http://www.ndep.org/projectsnuclear.asp?type=nh&cont=prjh&pageid=22&content=projectlist> [hämtad: 120315]

NDEPd, *Environmental projects* [online], tillgänglig: <http://www.ndep.org/projects.asp?type=nh&cont=prjh&pageid=15&content=projectlist> [hämtad 120315]

NDIa, *NDI Network and Management* [online], tillgänglig: <http://www.ndinstitute.org/ndi-network/ndi-network-and-management> [hämtad: 120523]

NDIb, *NDI Members* [online], tillgänglig: <http://www.ndinstitute.org/ndi-network/ndi-members> [hämtad: 120523]

NDIbc, *Projects* [online], tillgänglig: <http://www.ndinstitute.org/ndi-studies-and-projects/projects> [hämtad: 120523]

NDPC (2012a) *Vision and Mission* [online], tillgänglig:
<http://www.ndpculture.org/ndpc/vision-and-mission> [hämtad: 120407]

NDPC (2012b) *NDPC members* [online], tillgänglig:
<http://www.ndpculture.org/partners/ndpc-members> [hämtad: 120407]

NDPC (2012c), *Projects* [online], tillgänglig: <http://www.ndpculture.org/projects>
[hämtad: 120412]

NDPC (2012d) *Projects* [online], tillgänglig:
<http://www.ndpculture.org/projects/projects--2> [hämtad: 120413]

NDPC (2012e), *ND framework projects* [online], tillgänglig:
<http://www.ndpculture.org/projects/nd-framework-projects> [hämtad: 120413]

NDPHS (2012a), *Actors and Structure* [online], tillgänglig:
http://www.ndphs.org/?expert_groups [hämtad: 120319]

NDPHS (2012b), *Actors and structure* [online], tillgänglig:
<http://www.ndphs.org/?partners> [hämtad: 120319]

NDPHS (2011c), *NDPHS project pipeline* [online], tillgänglig:
<http://www.ndphs.org/?pipeline> [hämtad: 120319]

NDPHS (2009d), *NDPHS database* [online], tillgänglig:
<http://www.ndphs.org/?database> [hämtad: 120319]

NDPHS (2012e), *European Union Strategy for the Baltic Sea Region* [online], tillgänglig:
http://www.ndphs.org/?eusbsr_introduction [hämtad: 120319]

NDPHS goals, operational targets and indicators (2011) tillgänglig:
http://www.ndphs.org/internalfiles/File/Information%20materials/Revised_NDPHS_goals_and_OTs.pdf [hämtad: 120520]

Northern Dimension Policy Framework Document [online], tillgänglig:
http://eeas.europa.eu/north_dim/docs/frame_pol_1106_en.pdf [hämtad: 120401]

The Northern Dimension: A Finnish Perspective (2006) Helsingfors: Edita Prima Oy

Undervisnings- och kulturministeriet, *Den nordliga dimensionens kulturpartnerskap tar form* [online], tillgänglig: http://www.minedu.fi/OPM/Verkkouutiset/2012/04/pohjoisen_ulottuvuuden_kulttuurikumppanus.html?lang=sv [hämtad: 120505]

Utrikesministeriet (2006), *Partnerskap* [online], tillgänglig: <http://formin.finland.fi/public/default.aspx?nodeid=31916&contentlan=3&culture=sv-FI> [hämtad: 120315]

Utrikesministeriet (2011) *EU och Ryssland*, tillgänglig: <http://www.eurooppatiedotus.fi/Public/default.aspx?contentid=227839&nodeid=37843&contentlan=3&culture=sv-FI> [hämtad: 120515]

WSP (2011) *Preparing the Northern Dimension Partnership on Transport and Logistics: Final Report, Updated*, Juni 2011, tillgänglig:
http://www.ndptl.org/c/document_library/get_file?folderId=10722&name=DLFE-407.pdf [hämtad: 120512]